

Transparency International Sverige

Synpunkter på Ds 2013:31 Allmänhetens insyn i partiers och valkandidaters finansiering

Sammanfattande synpunkter

TI Sverige har under lång tid framfört behov av en lag om insyn för allmänheten i partiers och valkandidaters finansiering och välkomnar nu att regeringen lägger fram ett lagförslag om detta.

TI Sverige välkomnar i huvudsak regeringens förslag till lag om insyn i finansieringen av politiska partier och av valkandidater. TI Sverige anser dock att förslaget om anonyma bidrag (5.7) bör utgå av skäl som utvecklas nedan. Tröskelvärdet bör ses över när erfarenhet av den nya lagen vunnits. TI Sverige anser att förslaget ang. revisorsgranskning (5.13) bör förtydligas och vill föreslå mer precis instruktion till kammarkollegiet ang. offentliggörande av partiernas intäkter (5.14) i syfte försäkra sig om god transparens och jämförbarhet.

Betr. förslag om förseningsavgift (5.17.1) föreslås att beloppet utgör del av prisbasbelopp på liknande sätt som tröskelvärdet. Initiativ till utredning om oegentligheter ska kunna tas av Kammarkollegiet. Särskilt avgift bör inte heller begränsas av ett absolut belopp utan ställas i proportion till erhållet partibidrag.

Detaljerade synpunkter

TI Sverige instämmer i att det behövs en lag om insyn i finansiering av politiska partier (5.1), att partier som deltagit i val ska vara skyldiga att offentligt redovisa sina intäkter (5.2), att intäkter som avser en valkandidats personvalskampanj ska redovisas av det parti som kandidaten ställer upp i valet för (5.5).

TI Sverige stöder i huvudsak förslaget ang. partiernas redovisning av sina intäkter i 5.6 men avstyrker förslaget i 5.7 ang. anonyma bidrag. TI Sverige stöder förslaget i 5.6 om att lagen ska omfatta ett partis samtliga intäkter oavsett om intäkterna finns inom partiorganisationen eller hör till en annan juridisk person. TI Sverige förutsätter också att bidrag som kanaliseras till en lobbyorganisation för att utföra tjänster för ett parti ska räknas med. Jfr skrivningen i sid 94 st. 2 rad 10 "t.ex. tjänst utan krav på ersättning".

TI Sverige avstyrker förslaget i 5.7 om anonyma bidrag. Förslaget står i strid med det angivna syftet med lagen (i 1 §) nämligen att "trygga allmänhetens insyn i hur partier finansierar sin politiska verksamhet och hur valkandidater finansierar sina valkampanjer". Förslaget står vidare i strid med en av de rekommendationer som GRECO gett Sverige och som återgivits i betänkandet "krav på redovisning av anonyma bidrag och av bidrag som överstiger ett

tröskelvärde”, se sid 25 och som i sin tur baseras på den rekommendation i Europarådet som reglerar partifinansiering, Rec (2003)4. Dessutom skulle Sverige sälla sig till en minoritet av länder i Europa som tillåter anonyma bidrag. Av analys framtagen av IDEA framgår att 71 % av länderna i Europa förbjuder sådana bidrag¹. Frågan om anonyma bidrag kan inte kopplas till frågan hur partier får använda sina bidrag som hävdas på sid 96. Anonyma bidrag bör vara förbjudna och om sådana bidrag ändå skulle komma ett parti till handa, bör de förverkas.

I 5.10 föreslås att bidragsgivarens identitet ska anges för bidrag av viss storlek. TI Sverige kan acceptera att tröskelvärdet tills vidare sätts till ett halvt prisbasbelopp.

Det kan finnas anledning att efter någon tid analysera om de bidrag som inte redovisas öppet beroende på att de understiger det halva basbeloppet ökar eller inte.

Förslaget i 5.13 ang. revisorsgranskning är enligt TI Sveriges uppfattning otydligt formulerat. Det bör klart framgå att revisor alltid ska lämna skriftligt yttrande över granskningen oavsett om partiet är skyldigt att utse revisor enligt stadgarna eller bokföringslagen.

TI Sverige stöder förslaget i 5.14 om offentliggörande av partiernas intäktsredovisningar och att Kammarkollegiet får ansvar för offentliggörandet. TI Sverige vill understryka vikten av att Kammarkollegiet får tydliga instruktioner om offentliggörandet så uppgifterna blir transparenta och jämförbara.

När det gäller förseningsavgift (5.17.1) föreslår TI Sverige att belopp sätts som del av ett prisbasbelopp med liknade motiv som utvecklas om tröskelvärdet i 5.10.

TI Sverige instämmer i att administrativ sanktionsavgift bör tas ut av parti som gett in en felaktig intäktsredovisning eller en felaktig anmälan om att intäkterna understiger tröskelvärdet (5.17.2). TI Sverige kan dock inte förstå varför utredning om en sådan sanktion ska begränsas till det fall då enskild har gjort en anmälan till Kammarkollegiet om misstänkta felaktigheter. Kammarkollegiet bör ha möjlighet ta initiativ i fall då man misstänker oegentligheter. TI Sverige anser inte att ett övre belopp bör sättas till 100000 kronor utan bör knytas till det belopp som partiet fått i bidrag.

TI Sverige instämmer i förslaget ang. överklagande (5.18).

Med tanke på att den föreslagna reglering av politiska partiers finansiering är mycket mer omfattande än den gällande frivilliga överenskommelsen, föreslår TI Sverige att inte bara tröskelvärdet utan hela regleringen ses över när erfarenhet av den vunnits, t.ex. efter ca fem år efter det att tillämpningen börjat.

Stockholm den 27 augusti 2013

¹ Political Finance Regulations Around the World, An overview of the International IDEA Database, IDEA 2012